

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету Третько В.В.

« 31 » вересня 20 19

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична географія

Назва дисципліни

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 052 Політологія

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Політологія

Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС, *Шифр дисципліни* – ОЗП.08.

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл загальної підготовки)

Факультет міжнародних відносин

Кафедра міжнародної інформації та туризму

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Аудиторні заняття								Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, у т.ч. ІРС				
Д	1	1	3	34	17		17		56			+	
З	1	1	3	8	4		4		82			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів

Програма складена

Підпис автора

д-р. екон.н., проф. Журба І.Є.
Вчений ступінь, звання, ініціали, прізвище автора

Схвалена на засіданні кафедри міжнародної інформації та туризму

Протокол від 19 серпня 2019 № 1

Зав. кафедри
Ініціали, прізвище Журба І.Є.

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин

Голова вченої ради факультету
Підпис В.В.Третько
Ініціали, прізвище

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Політична географія – складова частина суспільної географії, що вивчає просторову організацію політичного життя суспільства, системи політичних і адміністративних кордонів, меж виборчих округів, центрів політичного керування і зв'язків між ними з урахуванням різноманітних соціально-економічних факторів. У курсі «Політична географія», на глобальному і регіональному рівні студент вивчає такі питання, як зміни на політичній карті світу, співвідношення політичних та економічних сил на світовій арені, географічні аспекти міжнародних відносин, важливі військово-політичні та еколого-економічні процеси, осередки міжнародної напруженості тощо; на локальному рівні велика увага приділяється проблемам відносин між загальнодержавними та місцевими органами влади. Дисципліна викладається для студентів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня спеціальності 052 Політологія. При викладанні дисципліни використовуються активні і творчі форми проведення занять, зокрема оглядові, інтерактивні, проблемні лекції тощо.

Дисципліна має забезпечувати

- **загальні та спеціальні компетентності:** знання предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до застосування ключових політологічних понять, теорій і методів задля аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту; здатність використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

- **програмні результати навчання:** розуміти предметну область та базову специфіку професійної діяльності; застосовувати ключові політологічні поняття, теорії та методи до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

Мета - дати студентам знання про територіальні аспекти політичної сфери суспільного життя, про вплив політичних чинників на розвиток і розміщення господарських об'єктів, стан довкілля, життя і діяльність людей, міжнародне співробітництво в різноманітних сферах людського життя. Ці знання допоможуть зрозуміти зміни на політичній карті світу, проблеми економічного і політичного співробітництва окремих країн, тенденції розвитку міжнародного поділу праці, світових політичних процесів, а також політичних процесів, що відбуваються в Україні.

Завдання: ознайомлення з теоретичними засадами політичної географії та розширення знань, набутих у процесі вивчення інших географічних та загальноосвітніх дисциплін; ознайомлення з історичним розвитком світової та української політичної думки; набуття студентами вичерпного знання політичної карти світу і окремих історико-географічних регіонів із зазначенням географії «гарячих» точок; засвоєння розгорнутої інформації про форми державного устрою та систему органів державної влади, функції державних кордонів; ознайомлення зі світовим досвідом організації партійного життя, роллю політичних партій; виявлення впливу глобалізаційних процесів на політичну карту світу, державу і окремого громадянина..

Очікувані результати навчання: Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **аналізувати** політико-географічне положення окремої держави; **визначати** вплив різноманітних чинників на розташування державних кордонів; **характеризувати** форми правління та державного устрою країн світу; **виявляти** чинники, що зумовлюють політико-географічну ситуацію в окремій країні або регіоні; **оцінювати** географічні особливості сучасних воєнно-політичних конфліктів; **збирати та узагальнювати** політико-географічний матеріал з різних джерел інформації.

3. СТРУКТУРА І ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Структура залікових кредитів дисципліни

№ п/п	Назва теми	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
		Кількість годин, відведених на:			Кількість годин, відведених на:		
		Лекції	Семінарські заняття	СРС	Лекції	Семінарські заняття	СРС
1	Об'єктно-предметне поле політичної географії, її ключові поняття і терміни	2	2	6	2		8
2	Державний лад	2	2	6	2		8
3	Наукова систематизація об'єктів політичної карти світу	2	2	6		2	8
4	Історія формування політичної карти світу	2	2	6		2	8
5	Особливості локальних цивілізацій	2	2	6			8
6	Морфологія і географічне положення державної території	2	2	6			8
7	Державні кордони – бар'єри та лінії зв'язку	2	2	6			8
8	Географічні засади федералізму	2	2	6			8
9	Географія політичної боротьби (електоральна географія)	2*	2*	8			18
Години		16/18*	16/18*	56	4	4	82

*По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Зміст лекційного курсу

№ п/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	Години
1	Тема 1. Об'єктно-предметне поле політичної географії, її ключові поняття і терміни Об'єкт, предмет та структура політичної географії. Політична географія в системі географічних наук. Територіально-політичні системи. Структура політичної географії. Методи політико-географічних досліджень. Література: 2, 3, 4, 5, 7	2
2	Тема 2. Державний лад Поняття політико-географічного устрою. Головні види геополітичного устрою держав. Класифікація держав за формою правління та формою державного устрою. Проблеми сучасного унітаризму та національних держав. Політико-географічна сутність федералізму. Історико-географічні особливості формування сучасного геополітичного устрою. Адміністративна область. Проблеми реформування адміністративно-територіального устрою в Україні.	2

	Література: 2, 3, 4, 5, 8	
3	Тема 3. Наукова систематизація об'єктів політичної карти світу Поняття державної території та її формування. Політико-географічне положення держави. Макро-політико-географічне положення держави. Мезо-політико-географічне положення держави. Мікро-політико-географічне положення держави. Величина державної території, її морфологія та структура. Групи держав за формою державної території. Література: 1, 2, 3, 4	2
4	Тема 4. Історія формування політичної карти світу Історичні періоди формування політичної карти світу. Промислова революція, великі географічні відкриття та їх вплив на світові політико-географічні процеси. Епоха колоніалізму, формування великих світових колоніальних імперій. Зміна політичної карти світу після Першої світової війни. Зміна політичної карти світу після Другої світової війни. Сучасна політична карта світу. Література: 1, 3, 7	2
5	Тема 5. Особливості локальних цивілізацій Історичні періоди формування політичної карти світу. Промислова революція, великі географічні відкриття та їх вплив на світові політико-географічні процеси. Епоха колоніалізму, формування великих світових колоніальних імперій. Зміна політичної карти світу після Першої світової війни. Зміна політичної карти світу після Другої світової війни. Сучасна політична карта світу. Література: 2, 3, 4, 5, 8	2
6	Тема 6. Морфологія і географічне положення державної території Поняття державної території та її формування. Політико-географічне положення держави. Макро-політико-географічне положення держави. Мезо-політико-географічне положення держави. Мікро-політико-географічне положення держави. Величина державної території, її морфологія та структура. Групи держав за формою державної території. Література: 2, 3, 5, 6	2
7	Тема 7. Державні кордони – бар'єри та лінії зв'язку Традиційний підхід і методи географічних досліджень державних кордонів. Лімологія - наука про кордони. Чотири теоретичні підходи, що застосовуються при вивченні кордонів: історико-картографічний, класифікаційний, функціональний, географо-політичний. Теорія «природних» кордонів. Класичний підхід до вивчення кордонів. Класифікація кордонів. Світова система і система кордонів. Державний кордон. Межі української етнічної території. Типи етнічної ідентичності. Динаміка ідентичності, державне будівництво і кордони в минулому Література: 2, 3, 5, 9	2
8	Тема 8 Географічні засади федералізму Адміністративно-територіальний устрій держав світу. Адміністративно-територіальний поділ України. Місцеве самоврядування в державах світу. Положення України на геополітичних осях. Проблеми реформування адміністративно-територіального устрою Перспективи розвитку геополітичного статусу країн. Література: 2, 3, 5, 9	2
9	Тема 9 Географія політичної боротьби (електоральна географія) Поняття електоральної географії. Вплив територіального розподілу політичних партій на політичну ситуацію в країні. Політична шкала сучасного світу. Формування виборчих округів. Географічні аспекти виборів. Типи виборчих систем. Історико-географічний фактор впливу політичних традицій. АТД та виборча система. Вплив виборів на політичне життя суспільства. Література: 1, 2, 7	2
Разом за семестр		16/18*

*По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

№ п/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	Години
1	Тема 1. Об'єктно-предметне поле політичної географії, її ключові поняття і терміни Об'єкт, предмет та структура політичної географії. Політична географія в системі географічних наук. Територіально-політичні системи. Структура політичної географії. Методи політико-географічних досліджень. Література: 2, 3, 4, 5, 7	2
2	Тема 2. Державний лад Поняття політико-географічного устрою. Головні види геополітичного устрою держав. Класифікація держав за формою правління та формою державного устрою. Проблеми сучасного унітаризму та національних держав. Політико-географічна сутність федералізму. Історико-географічні особливості формування сучасного геополітичного устрою. Адміністративна область. Проблеми реформування адміністративно-територіального устрою в Україні. Література: 2, 3, 4, 5, 8	2
Разом за семестр		4

3.2 Зміст практичних занять

№ п/п	Перелік тем практичних занять для студентів денної форми навчання	Години
1	Тема 1. Об'єктно-предметне поле політичної географії, її ключові поняття і терміни Об'єкт, предмет та структура політичної географії. Політична географія в системі географічних наук. Територіально-політичні системи. Структура політичної географії. Методи політико-географічних досліджень. Література: 1, 2, 3, 8, 7, 9, 11	2
2	Тема 2. Державний лад Поняття політико-географічного устрою. Головні види геополітичного устрою держав. Класифікація держав за формою правління та формою державного устрою. Проблеми сучасного унітаризму та національних держав. Політико-географічна сутність федералізму. Історико-географічні особливості формування сучасного геополітичного устрою. Адміністративна область. Проблеми реформування адміністративно-територіального устрою в Україні. Література: 3, 5, 6, 8, 9, 11	2
3	Тема 3. Наукова систематизація об'єктів політичної карти світу Поняття державної території та її формування. Політико-географічне положення держави. Макро-політико-географічне положення держави. Мезо-політикогеографічне положення держави. Мікро-політико-географічне положення держави. Величина державної території, її морфологія та структура. Групи держав за формою державної території. Література: 2, 4, 5, 7, 8, 10	2
4	Тема 4. Історія формування політичної карти світу Історичні періоди формування політичної карти світу. Промислова революція, великі географічні відкриття та їх вплив на світові політико-географічні процеси. Епоха колоніалізму, формування великих світових колоніальних імперій. Зміна політичної карти світу після Першої світової війни. Зміна політичної карти світу після Другої світової війни. Сучасна політична карта світу. Література: 3, 4, 7, 8, 10	2
5	Тема 5. Особливості локальних цивілізацій Історичні періоди формування політичної карти світу. Промислова революція, великі географічні відкриття та їх вплив на світові політико-географічні процеси. Епоха колоніалізму, формування великих світових колоніальних імперій. Зміна політичної	2

	карти світу після Першої світової війни. Зміна політичної карти світу після Другої світової війни. Сучасна політична карта світу. Література: 1, 6, 7, 8, 11	
6	Тема 6. Морфологія і географічне положення державної території Поняття державної території та її формування. Політико-географічне положення держави. Макро-політико-географічне положення держави. Мезо-політико-географічне положення держави. Мікро-політико-географічне положення держави. Величина державної території, її морфологія та структура. Групи держав за формою державної території. Література: 2; 3, 6, 7, 8, 9	2
7	Тема 7. Державні кордони – бар’єри та лінії зв’язку Традиційний підхід і методи географічних досліджень державних кордонів. Лімологія - наука про кордони. Чотири теоретичні підходи, що застосовуються при вивченні кордонів: історико-картографічний, класифікаційний, функціональний, географо-політичний. Теорія «природних» кордонів. Класичний підхід до вивчення кордонів. Класифікація кордонів. Світова система і система кордонів. Державний кордон. Межі української етнічної території. Типи етнічної ідентичності. Динаміка ідентичності, державне будівництво і кордони в минулому Література: 1, 2, 6, 7, 8, 9	2
8	Тема 8 Географічні засади федералізму Адміністративно-територіальний устрій держав світу. Адміністративно-територіальний поділ України. Місцеве самоврядування в державах світу. Положення України на геополітичних осях. Проблеми реформування адміністративно-територіального устрою Перспективи розвитку геополітичного статусу країн. Література: 1, 2, 6, 7, 10, 11	2
9	Тема 9 Географія політичної боротьби (електоральна географія) Поняття електоральної географії. Вплив територіального розподілу політичних партій на політичну ситуацію в країні. Політична шкала сучасного світу. Формування виборчих округів. Географічні аспекти виборів. Типи виборчих систем. Історико-географічний фактор впливу політичних традицій. АД та виборча система. Вплив виборів на політичне життя суспільства. Література: 1, 2, 6, 7, 10, 11	2*
	Разом	16/18*

*По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

Зміст практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Перелік тем практичних занять для студентів денної форми навчання	Години
1	Тема 3. Наукова систематизація об’єктів політичної карти світу Поняття державної території та її формування. Політико-географічне положення держави. Макро-політико-географічне положення держави. Мезо-політикогеографічне положення держави. Мікро-політико-географічне положення держави. Величина державної території, її морфологія та структура. Групи держав за формою державної території. Література: 2, 4, 5, 7, 8, 10	2
2	Тема 4. Історія формування політичної карти світу Історичні періоди формування політичної карти світу. Промислова революція, великі географічні відкриття та їх вплив на світові політико-географічні процеси. Епоха колоніалізму, формування великих світових колоніальних імперій. Зміна політичної карти світу після Першої світової війни. Зміна політичної карти світу після Другої світової війни. Сучасна політична карта світу. Література: 3, 4, 7, 8, 10	2
	Разом	4

3.3. Зміст самостійної (індивідуальної) роботи студента

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до практичних занять, проведення тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних домашніх завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни “Політична географія” становить 86 годин. Вона включає:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- самостійного опрацювання окремих тем та питань;
- опрацювання навчальної літератури при підготовці до практичного заняття;
- виконання індивідуального домашнього завдання;
- підготовка до поточного тестового контролю;
- підготовка до проведення контрольних заходів (поточна контрольна робота тощо)

3.3.1 Зміст самостійної (індивідуальної) роботи

Номер теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Об’єктно-предметне поле політичної географії, її ключові поняття і терміни	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	6
Тема 2. Державний лад	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до усного опитування та тестового контролю.	6
Тема 3. Наукова систематизація об’єктів політичної карти світу	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до усного опитування	6
Тема 4. Історія формування політичної карти світу	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до усного опитування та тестового контролю.	6
Тема 5. Особливості локальних цивілізацій	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до усного опитування та контрольної роботи.	6
Тема 6. Морфологія і географічне положення державної території	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до поточного тестового контролю.	6
Тема 7. Державні кордони – бар’єри та лінії зв’язку	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до усного опитування	6
Тема 8. Географічні засади федералізму	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	6
Тема 9. Географія політичної боротьби (електоральна географія)	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до контрольної роботи та підсумкового тестового контроль	8
Разом за семестр		56

Тематика індивідуальних домашніх завдань

1. Географія поширення сепаратизму в світі: кількісний та якісний аналіз.
2. Миротворчі операції ООН із розршення збройних конфліктів у світі: географія, статистичні показники діяльності.
3. Кореляційний аналіз залежності між забезпеченістю природними ресурсами територій та наявністю вогнищ регіональних збройних конфліктів.
4. Розробка та розрахунок показника ступеня дезінтегрованості держав.
5. Порівняльний картометричний аналіз та характеристика самопроголошених держав на пострадянському просторі.
6. Картографічне відображення національно-етнічних проблем та протиріч у Південно-Східній Європі.
7. Картографування процесів «балканізації» регіону світу (на вибір).

8. Картометрична характеристика країн «ісламського світу».
9. Каталогізація та картографування сучасних колоніальних і залежних країн світу.
10. Статистико-картографічна порівняльна характеристика монархічних форм устрою різних країн.
11. Статистично-топологічні порівняння невизнаних й самопроголошених країн.
12. Картографічне відображення міжнародних й етнотериторіальних конфліктів у СНД (1991–2008).
13. Картографічне відображення територіальних претензій держав світу в полярних регіонах планети.
14. Укладання переліку міжнародних річок, протоків і каналів; з'ясування особливостей їхнього функціонування.
15. Каталог політико-географічних акронімів сучасної політичної карти світу.
16. Порівняння статистико-економічних показників розвитку залежних країн і територій.
17. Порівняння статистико-економічних показників розвитку самопроголошених і де-факто існуючих країн і територій.
18. Розрахунок та аналіз показника дрібності АТП країн Європи.
19. Картометричне порівняння підходів до територіального розмежування морського простору.
20. Картографічне відображення прогнозів розвитку політичної карти регіону світу в ХХІ ст.
21. Порівняльний аналіз рисунку міждержавних кордонів в Африці та Європі.
22. Типологія держав світу за наявністю виходу до моря: кількіснокартометричний аналіз.
23. Кількісні параметри сусідства держав світу регіону (на вибір).
24. Розрахунок міри форми державної території країн регіону світу (на вибір).
25. Каталогізація та картографування державних територій світу з особливим політичним режимом.
26. Картографічно-статистичні порівняння 20 найменших країн світу.
27. Картографічно-статистичні порівняння 20 найбільших країн світу.
28. Порівняння країн Європи за показником ієрархічності одиниць АТП.
29. Типологія держав світу за формами правління: кількісно-картометричний аналіз.
30. Типологія держав світу за формами державного устрою: кількіснокартометричний аналіз.
31. Типологія держав світу за типом політичного режиму: кількіснокартометричний аналіз.
32. Типологія держав світу за ідеологічною орієнтацією: кількіснокартометричний аналіз.
33. Типологія держав світу за державно-правовим режимом.
34. Типологія монархій світу за системою престолонаслідування: кількіснокартометричний аналіз.
35. Типологія держав світу за величиною території: кількісно-картометричний аналіз.
36. Типологія федеративних держав світу за типом утворення: кількіснокартометричний аналіз.
37. Типологія держав світу за господарською спеціалізацією в міжнародному географічному поділі праці: кількісно-картометричний аналіз.
38. Типологія столиць держав світу за показником ексцентриситету.
39. Картографічний та кількісно-статистичний аналіз хроніки перенесення столиць.
40. Картографічний та кількісний аналіз територіального розвитку ООН.
41. Картографічний та кількісний аналіз територіального розвитку ЄС.
42. Картографічний та кількісний аналіз територіального розвитку НАТО.
43. Картографічний та кількісний аналіз територіального розвитку АСЄАН.
44. Картографічно-кількісний аналіз формування сучасної політичної карти Африки.
45. Картографічно-кількісний аналіз формування сучасної політичної карти Східної та Центральної Європи.

4. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (словесні (інтерактивна-лекція, розповідь, бесіда); наочні (пояснювально-ілюстративні, частково-пошукові) з використанням візуалізації); практичні заняття (інтерактивні, проблемні, case-study), самостійна робота (читання, конспектування, підготовка до тестового контролю) і мають за мету – оволодіння студентами спеціальною термінологією і набуття ними практичних навичок аналізу характеристик, тенденцій, проблем та перспектив розвитку методології та організації наукових досліджень в туризмі.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочим планом дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі іспиту. При цьому при виведенні остаточної оцінки враховуються результати поточного контролю.

- усне опитування на практичних заняттях;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми;
- письмове опитування на практичних заняттях;
- захист індивідуального домашнього завдання завдань.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольної роботи.

5. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; якість виконання, набуття теоретичних знань і практичних навичок перевіряється шляхом захисту індивідуального завдання згідно з робочою програмою дисципліни і робочим навчальним планом.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів; знання теоретичного матеріалу з теми; вміння студента обґрунтувати практичні рішення та рішення задач; своєчасний захист індивідуального домашнього завдання.

Пропущене практичне заняття студент повинен відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за національною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки щодо характеристики економічних процесів. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного економічного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота			Самостійна робота	Підсумковий контроль
Усний виступ на практичному занятті (мінімальна кількість оцінок - 5)	Тестовий контроль	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	(залік)
0,4	0,2	0,2	0,2	-

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота		Підсумковий контроль
Усний виступ на практичному занятті	Тестовий контроль	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	(залік)
0,4	0,2	0,2	0,2	-

Оцінювання тестових завдань

Підсумковий тестовий контроль для кожного студента складається з сорока тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 40.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1–10	11–20	21–35	36–40
Оцінка	2	3	4	5

На тестування відводиться 40 хвилин (для закритої форми тестів – по одній хвилині на кожне завдання). Правильні відповіді студент заносе у талон відповідей. При цьому усі графи для відповідей мають бути заповнені цифрами, що відповідають правильним, на погляд студента, відповідям. Через 40 хвилин студенти здають викладачу завдання з талонами відповідей. Викладач на наступному занятті оголошує результати тестування. Тестування студент може також пройти і в он-лайн режимі в модульному середовищі MOODLE.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка „задовільно”.

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	“5”	З а р а х о в а н о	
B	4,25-4,74	“4”		Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків.
C	3,75-4,24	“4”		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
D	3,25-3,74	“3”		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
E	3,00-3,24	“3”		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
FX	2,00-2,99	“2”	Н е з а р а х н о	
F	0,00-1,99	“2”		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
			Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни	
			Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.	

7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗДОБУТИХ СТУДЕНТАМИ ЗНАНЬ

1. Історія становлення політичної географії як самостійного наукового напрямку в системі географічних наук.
2. Критична оцінка наукових поглядів Фрідріха Ратцеля як засновника політичної географії.
3. Охарактеризуйте об'єкт дослідження та провідні завдання сучасної політичної географії.
4. Визначте специфіку наукової категорії «політична карта світу».
5. Проаналізуйте співвідношення понять «геоторія», «територія», «акваторія», «аероторія».
6. Визначте специфіку вживання термінів «держава», «країна» і «залежна територія» (наведіть приклади).
7. Обґрунтуйте потребу використання Антарктиди та Світового океану як об'єктів політико-географічних досліджень.
8. Обґрунтуйте появу нових агентів світосистемних процесів як наслідок процесу глобалізації.
9. Охарактеризуйте форми правління держав сучасного світу та особливості їх поширення (наведіть приклади).
10. Охарактеризуйте форми адміністративно-територіального устрою держав сучасного світу та особливості їх поширення (наведіть приклади).
11. Поясніть феномен існування квазіфедерацій.
12. Проведіть групування залежних територій сучасного світу (наведіть приклади).
13. Зіставте класифікації столиць держав за походженням, розташуванням, функціями тощо.
14. Поясніть, чому у залежних територій немає столиць.
15. Визначте провідні принципи наукової систематизації об'єктів політичної карти світу.
16. Створіть поняттєво-термінологічну систему «Географічна систематизація».
17. Проведіть розмежування методичних прийомів вертикальної і горизонтальної систематизації.
18. Назвіть переваги типологічного підходу перед кількісними класифікаціями.
19. Обґрунтуйте схеми класифікацій країн світу за розмірами території, чисельністю населення, рівнем економічного розвитку тощо.
20. Обґрунтуйте поділ країн світу за індексом розвитку людського потенціалу (ІРЛП).
21. Зіставте класифікацію країн світу за рівнем економічного розвитку та соціально-економічну (стадійну) типологію.
22. Проаналізуйте територіальні особливості поширення певних типів і класів країн в сучасному світі.
23. Охарактеризуйте провідні проблеми створення універсальної суспільно-географічної типології країн.
24. Зіставте формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації розвитку політичної карти світу.
25. Проаналізуйте специфіку провідних гасел цивілізаційного підходу.
26. Обґрунтуйте можливість використання в політичній географії «локальних» і «технологічних» цивілізацій.
27. Охарактеризуйте сучасні «технологічні» цивілізації.
28. Виділіть періоди формування політичної карти світу на основі теорії формацій.
29. Охарактеризуйте провідні події новітнього періоду розвитку політичної карти світу.
30. Проаналізуйте специфіку етапів новітнього періоду формування політичної карти світу.
31. Подайте детальну характеристику сучасного етапу розвитку політичної карти світу.
32. Проведіть генералізацію виділених періодів з метою нейтралізації недоліків формаційного підходу.
33. Спрогнозуйте динаміку політичної карти світу у ХХІ столітті.
34. Схарактеризуйте провідні положення теорії «виклику-відповіді» Арнольда Джозефа Тойнбі.
35. Поясніть відмінності категорій «Схід» і «Захід» як символів певних цінностей і способів життя.
36. Схарактеризуйте роль України в сучасній світосистемі з позицій цивілізаційного підходу.
37. Назвіть локальні цивілізації, що поширюють свій вплив на територію України, схарактеризуйте особливості їх впливу.
38. Виділіть головні морфологічні ознаки державної території та оцініть вплив розмірів і форми державної території на можливості розвитку господарства.
39. Охарактеризуйте принцип недоторканості і цілісності державної території.
40. Назвіть екстериторіальні елементи державної території та чинники, що призвели до їх появи.
41. Визначте специфіку наукової категорії «політико-географічне положення».
42. Виділіть провідні типи і підтипи конфігурації державних територій (наведіть приклади країн).
43. Охарактеризуйте способи зміни розмірів і конфігурації державної території.
44. Порівняйте різні підходи до визначення державного кордону як наукової категорії.
45. Охарактеризуйте історію становлення кордонів та їх функцій.
46. Назвіть головні етапи встановлення державних кордонів та їх особливості.
47. Проаналізуйте сучасні функції державних кордонів та специфіку їх співвідношення.
48. Порівняйте морфологічну, природну і генетичну класифікації державних кордонів.
49. Обґрунтуйте необхідність делімітації повітряного простору і земних надр.
50. Схарактеризуйте специфіку використання космічного простору.
51. Охарактеризуйте політико-адміністративні територіальні системи (ПАТС) як об'єкт політико-географічних досліджень.

52. Охарактеризуйте федералізм як засіб розв'язання протиріч між різноспрямованими прагненнями до єдності та самостійності.
53. Порівняйте існуючі типи федерацій (наведіть приклади країн).
54. Поясніть відмінності між симетричними та асиметричними федераціями (наведіть приклади).
55. Охарактеризуйте провідні способи боротьби за зміни у внутрішньому політико-адміністративному поділі країн.
56. Проаналізуйте світовий досвід функціонування «розділених» столиць.
57. Обґрунтуйте необхідність і важливість географічного аналізу електоральної поведінки населення.
58. Проведіть порівняльний аналіз виборчих систем країн світу.
59. Яка виборча система найкраще відповідає реаліям нинішньої України? Відповідь обґрунтуйте.
60. Дайте оцінку ролі географії політичної боротьби в сучасній політичній географії.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Політична географія: курс лекцій - <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=7253>

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Сюткін С.І. Політична географія : навчальний посібник / С.І. Сюткін; Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. – Суми : ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2017. – 120 с.
2. Економічна і соціальна географія світу: Підручник / За ред. Б. П. Яценка. – К., 2000.
3. Афанасьєв О.Є. Політико-географічний простір сучасного світу: Довідник. – К.: Шк. світ., 2010.
4. Політична географія і геополітика / За ред. Б.П. Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.

Додаткова література

6. Василенко С.Д. Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі. – Одеса: ОДМА, 2000. – 208 с.
7. Масляк П.О. Країнознавство. – К.: Вища школа, 2008. – 292 с.
8. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії : підручник. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.
9. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. Країнознавство: основи теорії : навч.посібник. – К.: Либідь, 2009. – 312 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Електронний університет:

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
2. Електронна бібліотека університету . Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.

Додаткові ресурси:

4. Бібліотечний світ України <http://www.ukrlibworld.kiev.ua>
5. Електронна бібліотека України <http://www.lib.com.ua>
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://nbuv.gov.ua>
7. Національна парламентська бібліотека <http://www.nplu.kiev.ua>
8. Українська бібліотека <http://www.lib.org.ua>